Богатиков Олександр Володимирович,
здобувач Національної академії внутрішніх справ

ПРО ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗОВАНИХ ГРУП ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ НЕЗАКОННІ ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ

Проблеми розслідування незаконних заволодінь транспортними засобами вчиненими організованими групами не втрачають своєї актуальності і на сьогодні. У зв'язку з надзвичайною суспільно-політичною ситуацією яка склалася у державі, загострення криміногенної обстановки, системними провокаціями з боку іноземних громадян на південному сході України та умовах збройного конфлікту цей напрям діяльності набуває особливого значення [1]. Кризові процеси в державі створюють підґрунтя для формування організованих груп, які вчиняють незаконні заволодіння транспортними засобами [2, с. 199].

Такий вид злочинності є основним фактором підвищення стурбованості населення за збереження майна, яке належить їм на праві власності. Простежується стала тенденція заволодіння дорогими автомобілями престижних марок: "Мерседес-Бенц", "Лексус", "Ауді", "БМВ" з терміном експлуатації до п'яти років, більшість яких вивозяться за межі держави.

Наприклад, у листопаді 2018 р. були проведені дві резонансні операції, в результаті яких було затримано банди, що спеціалізувалися на викраденні автомобілів преміум-класу. Але згодом стало відомо, що частина затриманих були відправлені під домашній арешт, ще частина – в основному, раніше судимі за аналогічні злочини – вийшли на свободу під мізерні застави [3]. Дана група осіб, розширила межі своїх злочинних діянь і вчиняла незаконні заволодіння автотранспортними засобами не тільки на території міста Києва, Київської області, а і на території Дніпропетровської, Чернігівської, Запорізької та інших областей України. *За допомогою візуального спостереження, в ході оперативної розробки та документування злочинної діяльності групи осіб, які скоювали незаконні заволодіння автотранспортом, після вчинення чергового злочину, «гарячим слідам» 09.06.2019 працівниками УКР ГУНП в Київській області та ДКР НП України затримано групу з двох осіб, які були раніше судимі за ст. 289 КК України* [4].

Незаконне заволодіння престижними марками автомобілів вчиняють переважно в таємний спосіб, як правило у співучасті,

зокрема під прикриттям злочинних організацій, які займаються організацією викрадень автотранспортних засобів як усередині країни, так і за її межами (територія України використовується як транзитна), контролюють ринки збуту викраденого автотранспорту, підпільні майстерні, що здійснюють підготовку автомобілів до реалізації, забезпечують зміну ідентифікаційних номерів вузлів та агрегатів тощо. Суспільна небезпечність організованих груп, які вчиняють незаконні заволодіння транспортними засобами збільшується внаслідок того, що: учасники груп мають лідера, надають один одному психологічну допомогу і підтримку, тому кожен почуває себе більш впевнено, узгодженість дій членів групи, розподілення ролей, наявність матеріальної бази, значно полегшує прийняття рішення про вчинення злочину і його реалізацію; у групі швидше відбувається передача та засвоєння злочинного досвіду; у групі зростають можливості втаємничення злочину чи його слідів, захисту учасників від правоохоронних органів. Група є єдиним особливим суб'єктом діяльності, тобто кожен учасник робить свій внесок відповідно до координації та розподілу ролей – з одного боку, до кожного пред'являються певні вимоги – з іншого. Такі вимоги можна умовно поділити на загальні й часткові. Загальними є вимоги здійснювати протизаконні дії, беззастережно дотримуватись норм, що склалися в групі, та внутрігрупової субординації; частковими-обачливість у поведінці, здібності та досвід вчинення злочинів, наявність певних особистісних властивостей [5].

Організовані групи з метою незаконного заволодіння транспортними засобами діють за чітко розробленим планом з ретельним розприділенням ролей учасників за відповідною спеціалізацією, маючи кримінальний досвід незаконного заволодіння дорогими марками автомобілів. Одні підшукують необхідні марки автомобілів, знають умови їх зберігання та збирають інформацію про власників, інші – відключають електронні системи захисту, запускають двигун (стирають чип-ключ із пам’яті автомобіля і прописують новий, відключаючи протиугінну функцію штатного іммобілайзера), наступні переганяють автомобіль, а також особи які переховують такий транспортний засіб, інші – легалізують та збувають автомобілі(змінюють номери кузова та агрегатів, виготовляють фальшиві документи), маскують злочинні прибутки отримані від збуту автомобілів [6]. Основною метою організатора такої групи (організації) є утворення стійкого об'єднання осіб для злагодженої діяльності, забезпечення взаємозв'язку між діями всіх учасників останнього, упорядкування взаємодії його структурних частин [5].

Отже, злочинні групи які вчиняють незаконні заволодіння ТЗ, характеризуються високою організованість, детальним плануванням та підготовчими діями з розприділенням ролей між членами групи. Такий вид злочинної діяльності організованих груп, на сьогодні, вимагає від правоохоронних органів відповідних дій у плані розвитку нових напрямків протидії таким кримінальним правопорушенням.

При розслідуванні незаконного заволодіння транспортними засобами вчинених організованими групами, необхідно відслідковувати весь ланцюжок від викрадачів, пособників, посередників до продавців. Затримання частини такої групи не дасть бажаного результату, якщо на волі залишається її кістяк. Тому боротьба з такими групами вимагає значних витрат і людських ресурсів [7]. Навіть якщо затримати викрадача на гарячому, за ґрати потрапить тільки викрадач, а група залишиться на волі і буде продовжувати свою діяльність. А тому відстеження та документування злочинної діяльності кожного з учасників такої групи дасть позитивний результат [8, с. 62].

Список використаних джерел

1.Про негайне розброєння незаконних збройних формувань в Україні : Постанова Верховної Ради України від 1 квітня 2014 року № 1174-VII URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1174-18#Text

2.Лютий В.В. Наукова розробленість питання протидії незаконним заволодінням транспортними засобами, вчиненими організованими групами *Право і суспільство* 2015. № 6-2 С. 199-205

3.Перший **заступник голови Національної поліції України В.В. Аброськін** До розкриття та протидії незаконним заволодінням транспортних засобів залучатимуться всі підрозділи Національної поліції URL: http://mvs.gov.ua/ua/news/16342_Do_rozkrittya_ta_protidii_nezakonnim_zavolodinnyam_transportnih_zasobiv_zaluchatimutsya_vsi_pidrozdili_Nacionalnoi_policii_FOTO.htm

4.Довідка УКР ГУНП в Київській області за 2019 р., щодо затримання злочинної групи осіб, які вчиняли незаконні заволодіння автотранспортом на території міста Києва, Київської, Дніпропетровської, Чернігівської, Запорізької та інших областей України.

5.Узагальненя судової практики розгляду місцевими загальними судами Херсонської області та апеляційним судом Херсонської області кримінальних справ про злочини, вчинені організованими групами за 2013-2014 роки *Апеляційний суд Херсонської області* URL : https://ksa.court.gov.ua/sud2190/science_work/rozdil2/organiz_grup

6.Брисковська О.М. Розкриття підрозділами карного розшуку злочинів пов'язаних з незаконним заволодінням автотранспортними засобами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність» Київ, 2012. 19 с.

7.Бодня Т. Масові викрадення авто: хто допомагає злочинцям опинитися на волі. *Цензор. Нет.* URL: ttps://m.censor.net.ua/ua/resonance/3104429/masovi_vykradennya_avto_hto_dopomagaye_zlochyntsyam_opynytysya_na_voli?

8.Нєбитов А. А., Князєв С. М., Брисковська О. М., Бурак М. В Розкриття незаконного заволодіння автотранспортними засобами, вчиненого з метою подальшого їх оплатного повернення власникам : метод. рек. Київ: Нац. акад. внутр. справ. 2019. 63 с.

Теплицький Броніслав Броніславович,
перший заступник директора
Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центра МВС України

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТІВ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННО-ОБЧИСЛЮВАЛЬНИХ МАШИН (КОМП'ЮТЕРІВ), СИСТЕМ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖ І МЕРЕЖ ЕЛЕКТРОЗВ'ЯЗКУ

Специфіка кримінальних проваджень, пов'язаних з розслідуванням злочинів у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку вимагає широкого використання спеціальних знань, без яких слідчому неможливо розібратися в причинах і характері скоєного.

Необхідність застосування наукових, технічних та інших знань у кримінальному процесі пов'язана з тим, що розслідування злочинів є складним процесом пізнання об'єктивної дійсності. А отже, в процесі розслідування події злочину, від слідчого та інших учасників кримінального процесу вимагається застосування спеціальних знань та навичок у певних видах діяльності. Одним із різновидів застосування таких знань є проведення судових експертиз.

Значення судової експертизи в розслідуванні злочинів визначається важливістю для справи тих обставин, які можуть бути встановлені за допомогою експертного дослідження. Завдання